

FORENINGEN NORDEN

Medlemsblad for

Foreningen NORDEN Fredensborg

Nr. 93 november 2024

fredensborg.foreningen-norden.dk

Vi er på Facebook

Formandens klumme

Island - Frihed og selvstændighed

Den 11. november markerer vi ved Skumringstid i Norden Island som selvstændig republik i 80 år efter at landet i århundrede var underlagt først Norge siden Danmark. Islændingene var egentlig blevet selvstændige i 1918, men som et kongerige i forbund med Danmark. I 1944 landet efter en folkeafstemning med overvældende flertal en helt uafhængig republik med Sveinn Björnsson som første præsident.

Island er en meget lille nation, men med en stor og voldsom historie. Landet har nutidens opmærksomhed med de islandske sagaer og sin karakteristiske natur med vulkanudbrud og gejsere. I 874 kom den første landnamsmand til Island og bosatte sig med familie og trælle. I årene efter fulgte andre - ofte efter en konflikt med Harald Hårfager, der havde magten i Norge.

Det liv, de havde og det samfund de skabte, kan vi læse om i de islandske sagaer. Den islandske fristat vi kan læse om i sagaerne endte i 1300-tallet og Norge tog over.

I flere århundrede har islændinge kæmpet hårdt for at overleve undertrykkelse, kulde, is og vulkanudbrud. De levede af fåreavl og fiskeri og mange var fattige.

Som i andre dele af verden voksede ønsket om selvstændighed i 1700- og 1800-tallet og i 1874 opnåede man egen grundlov og begrænset hjemmestyre.

I dag er Island et moderne demokrati og et velfærdssamfund med veluddannede og initiativrige borgere. De har en stor historisk og litterær arv, der sikkert har inspireret til nutidens rige litterære kultur.

Årets bog i Skumringstid i Norden afspejler den stærke islandske folketro. Deres tro på trolde og alfer – de underjordiske – får dem til at tage hensyn til de underjordiske, når de bygger veje, tunneller og huse. I en tid, hvor videnskab og teknologi fylder så meget, synes jeg det er meget sympatisk. Læs mere s.5-8

Stort tillykke

Udgivet af Foreningen NORDEN

Fredensborg lokalafdeling

norden.fredensborg@gmail.com

cvr 32709745

Redaktion: Lisa Juhler

Ansvarshavende redaktør: Lisa Juhler

Oplag: 110 eksemplarer

Forsidefoto: Mindesmærke over Raoul

Wallenberg i Helsingborg v. Lisa Juhler

Foreningen Nordens bestyrelse:

Lisa Juhler, Kirkeskov alle 9, st, lejl.3

3050 Humlebæk ☎ 2251 0829

Jan Hellen, Bygvænget 826

2980 Kokkedal ☎ 4016 5105

Ina Laursen, Baunebjergvej 15 C

3050 Humlebæk ☎ 40346335

Bjørn Sandberg, Hvedevænget 48,

2980 Kokkedal ☎ 6130 2980

Kontingent:

Personligt medlemskab: 315 kr.

Husstandsmedlemskab: 410 kr.

Pensionist: 215 kr.

Pensionistpar: 260 kr.

Foreningens konto: Danske Bank

reg 1551 kontonummer 7107110

Forsidebilledet:

På strandpromenaden i Helsingborg er opsat et mindesmærke for Raoul Wallenberg (1912-47)

Raoul Wallenberg var en svensk diplomat. I 1944-45 var han i Budapest og her udstedte han beskyttelsespas og husede jøder, hvorved han reddede mange fra holocaust.

Den 17. januar 1945 blev han arresteret af sovjetiske styrker og sendt til Lubjanka-fængslet. Her mener man, at han døde i 1947.

Kommende arrangementer

Mandag den 11. november kl. 19.00 på Humlebæk Bibliotek
Skumringstid i Norden

Årets tema er Frihed i Norden og sætter fokus på Island, der i år kan fejre 80 år som selvstændig nation.

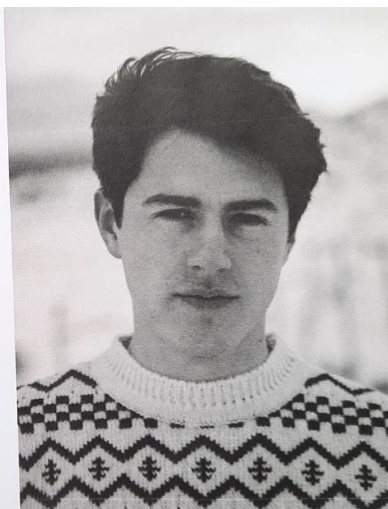
Island har en rig litterær arv og i nutiden har landet en stor og levende litteratur.

Vi fejrer Island og Fred i Norden med oplæsning af årets tekst, med foredrag, sang og musik.

Årets tekst læses af Christine Fur Fischer og Asger Beier Berndsen fortæller om nogle nyere islandske forfatterskaber. Det musikalske indslag leveres af Lone Wernblad og Aksel Dánjalsson Rimmel.

Skumringstid arrangeres i samarbejde med Fredensborg Bibliotekerne.

Billetter koster 50 kr for medlemmer af Foreningen NORDEN og Biblioteksklubben og kan købes på bibliotekets hjemmeside fredensborgbibliotekerne.dk/arrangementer.

Nordisk Resonans tilbyder en unik musikalsk oplevelse. Lone Wernblad fra det maleriske Danmark, og Aksel Dánjalsson Rimmel fra de vindblæste Færøerne. De spiller en blanding af jazz, folk og Indie Pop.

Under deres koncerter bliver publikum inviteret ind i et rum, hvor dagen og dens stemninger ikke bare er baggrund, men en integreret del af den musikalske fortælling. Lone trækker på inspiration fra sine rejser i Norden, der fanger den unikke nordiske tone.

Det, der gør Nordisk Resonans' koncerter så specielle, er duoens evne til at skabe et musikalsk univers, hvor forundring, fordybelse, hverdagspoesi, vovemod, lune, ærlighed, humor og leg ikke bare er velkomne – de er essentielle.

Deres musik handler om at åbne op for disse følelser og invitere dem ind i en oplevelse, der bliver til "ren kakao for øregangene". Det er en oplevelse, der rammer dybt og efterlader publikum i en tilstand af eftertænksom og boblende glæde.

For dem, der søger en koncertoplevelse ud over det sædvanlige, byder Nordisk Resonans på en rejse gennem musik og ord, hvor nye udtryk mødes og skaber en sjælden harmoni. Med Lone ved roret, er hver koncert en unik chance for at opleve, hvordan musikken kan samle os, inspirere os og røre os på måder, vi sjældent finder andre steder.

Jul i Norden – Julearrangement på Humlebæk Bibliotek

Vi afholder vores traditionelle julearrangement, hvor vi hygger os med spisning, sang, musik og banko torsdag den 5. december kl. 18.00.
Pris: 150 kr.

Mød op og kom i julehumør sammen med andre NORDEN-venner.
Tilmelding til Lisa Juhler tlf. 22510829 eller på mail lisajuhler@gmail.com

Hans Jonathan – fra slave til islandsk bonde

I 2016 udkom ”Manden som stjal sig selv” af Gisli Palsson. Det er beretningen om den slavegjorte Hans Jonathan og om hans forunderlige rejse fra Vestindien til Danmark og videre til Island.

Hans Jonathan (1786-1827) blev født på St. Croix af den slavegjorte Emilia Regina. Faderen var en hvid mand.

Emilia Regina var husslave på en sukkerplantage ejet af Ludvig og Henrietta von Schimmelmänn. Ludvig von Schimmelmänn var i 1768 sendt til St. Croix for at bestyre de schimmelmännske plantager. Fra 1773 var han guvernør indtil han i 1788 trak sig fra posten og drog med sin familie til København.

Emilia Regina kom med som Henriettas personlige husslave. Først 3-4 år senere blev Hans Jonathan forenet med sin mor. Her kom han til at indgå i den schimmelmännske husstand i Amaliegade 23.

Han lærte at læse, skrive og regne og at spille violin. Violinen havde han med sig i hele sin levetid.

I 1792 blev den transatlantiske slavehandel forbudt i Danmark. Det trådte dog først i kraft 10 år senere og også efter den tid var der stadig intern slavehandel.

I 1793 døde Ludvig von Schimmelmänn, så nu var hjemmets overhoved Henrietta. Hun var opvokset i Sydafrika og var på trods af de nye holdninger til slaveri og slavehandel ikke tilbøjelig til at frigive sine slaver. Men Hans Jonathan ville ikke blive som slave i Amaliegade, han ville være en fri mand. Derfor besluttede han sig i 1803 for at melde sig til flåden. Det ville Henrietta bestemt ikke have, så hun slog ham med en stok. Det gjorde udslaget for Hans Jonathan. Han stak af.

Henrietta gik til politiet og efterlyste ham. Han blev fanget, men blev ikke betragtet som kriminel. Venner prøvede at få ham frigivet, men det ville Henrietta ikke høre tale om. Hun førte en retssag for at få sin ”ejendom” tilbage. Heldigvis hjalp venner Hans Jonathan med at flygte og han slap væk på et skib til Island.

De samme venner havde også skaffet ham et arbejde som butiksassistentlærling i Djupovogir. Her gjorde han sig så godt bemærket, at han nogle år senere blev bestyrer. Hans Jonathan var vellidt, han var uddannet og kunne spille violin. Han var glad for bøger og oprettede en bogsamling og et lånebibliotek.

I 1820 giftede Hans Jonathan sig med Katrin Antoniusdóttir. Sammen fik de en søn og en datter.

Hans Jonathan havde stor medfølelse med de fattige, der ofte havde svært ved at betale. Han gav kredit og når de ikke kunne betale tilbage, oparbejdede han en personlig gæld til butikken. Det gik ikke i længden, så han og familien måtte forlade butikken og blive bønder i Borgargardur. Her døde han af et slagtilfælde i 1827.

I bogen får vi udover Hans Jonathans levnedsskildring også et portræt af den danske slavehandel og forholdene for de slavegjorte på De vestindiske øer.

I 2002 – 200-året for domsafsigelsen i Generalmajorinden contra Mulatten - samledes 150 efterkommere og deres partnere for første gang i Island. /LIJ

Kontakter og rejser til Island

Fredensborg Lokalfdeling har igennem årene foretaget flere rejser, skabt kontakter til islandske lokalfdelinger og haft besøg af islandske kor.

Lokalfdelingen havde i 2003 kontakt til lokalfdelinger i Island. Man undersøgte mulighederne for at oprette en venskabsbyftale og besøgte til det formål Eyjafjardarsveit, der ligger et par km fra Akureyri i det nordlige Island. Der var også en kontakt til en lokalfdeling i Selfoss i det vestlige Island. Desværre resulterede ingen af disse kontakter til en aftale.

I 2004 fik lokalfdelingen en henvendelse fra landskontoret om en nyoprettet lokalfdeling i Arnessyssla i Island, der søgte kontakt med en lokalfdeling i Danmark. Vi havde en del skriftlig korrespondance, men blev enige om, at hvis det skulle udmønte sig i noget reelt, måtte vi besøge dem. Vi besluttede derfor, at arrangere en medlemsrejse i sommeren 2005.

I samarbejde med en erfaren rejsearrangør og en dygtig guide, Torben Rasmussen, drog vi den 15. juni 2005 til Island.

Efter landing i Keflavik Lufthavn kørte vores bus os til Den blå Lagune, hvor vi havde en dejlig blå og varm oplevelse med udsigt til et bart vulkansk landskab.

Derefter kørte vi til Hotel Edda i Laugarvatn nord for Reykjavik. Hotellet er gymnasium om vinteren og ligger i et smukt grønt landskab ved en sø.

Vores bus tog os på udflugter i den såkaldte gyldne trekant i det sydøstlige Island. Vi var bl.a. ved Thingvellir, Borg, Geysir, Gullfoss og Stöng og besøgte en gammel tørvegård fra 1100-tallet.

Den 17. juni er Islands nationaldag, som vi fejrede med først at tage en ridetur ved Geysir. Derefter havde vores værter arrangeret en udflugt til et blomstergartneri i Reykholt og efterfølgende nationaldagsfestligheder i forsamlingshuset i Reykholt.

Dagen blev rundet af med, at vore værter inviterede på en fornem historisk middag i det gamle bispesæde Skalholt.

Vi sluttede rejsen af med et par dage i Reykjavik, hvor vi bl.a. besøgte Hallgrímskirken, Arni Magnússon-instituttet med De islandske Håndskrifter og tog på hvalsafari.

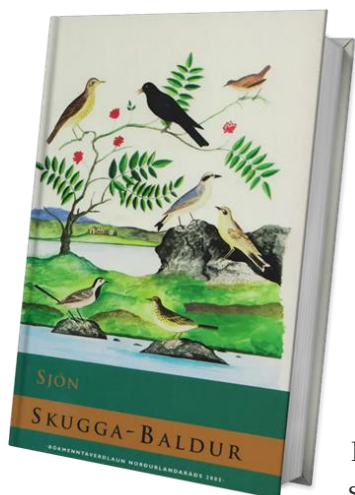
Vi havde en fantastisk tur, men et venskabsbysamarbejde blev det desværre ikke til. Efterfølgende havde vi dog et par gange besøg af koret Vörðukörin fra Arnessýsla. /LIJ

Til middelaldermiddag på Skalholt

Sjón – en islandsk forfatter

Årets bog er Skygge-Baldur skrevet af Sjón.

I forbindelse med, at Island fejrer 80 året som republik, læser vi i år tekster fra Island.

Skygge-Baldur handler om en præst og en rævejagt - i flere planer - men gør også et historisk regnskab op med Islands historie.

Skygge-Baldur er navnet på den talende ræv, som lever i den islandske folketro.

I romanen følger vi Baldur Skuggason i jagten på lige netop denne ræv.

Det kort tilhuggede sprog fører tankerne hen på de islandske sagaer, og de maleriske naturbeskrivelser, tager os med gennem det islandske landskab, som spiller en stor rolle i fortællingen.

Bogen blev tildelt Nordisk Råds litteraturpris i 2006. I motiveringen lød det bl.a. sådan: "Skygge-Baldur balancerer på grænsen mellem poesi og prosa. Romanen

fletter motiver fra islandske folkesagn sammen med romantisk fortællekunst og en fængslende historie med store overraskelser, der får nutidens etiske spørgsmål til at træde frem".

Sjón (det betyder udsyn på islandsk) er det kunstnernavn, hans familie gav ham, da han som 15-årige skrev og selv udgav en digtsamling. En digtsamling han solgte i bussen.

Hans inspiration kommer fra den islandske folketro og fra hans bedstemors samling af islandske folkeeventyr i 5 bind.

Senere er det blevet til mange flere værker og han har også arbejdet sammen med sangerinden Björk, som han har skrevet flere sange til. Bl.a. sangen 'I've seen it all' fra filmen 'Dancer in the Dark'. Han har skrevet manuskripter teater, tv, børnebøger og librettoer, men romangenren er hans foretrukne.

Sjóns seneste værk er afslutningen på hans trilogi 'CoDex 1962' i 2019. Trilogien er en slags science fiction, hvor videnskab, europæisk historie og overtro indgår sammen med drømme, gamle sagn og eventyr i en humoristisk og poetisk tone. /lj

En dejlig aften med Anders og Karen

Vi havde en fin oplevelse med Anders Ahnfelt-Rønne, da han i en teatermonolog fortalte historien om Babettes Gæstebud af Karen Blixen på Humlebæk Bibliotek. Anders fortalte levende og med indlevelse om det norske samfund, Babette møder efter hendes flugt fra Paris. Om præsten, hans døtre og hans menighed. Og om de mænd, der besøgte præstegården og om hans døtre, der gjorde så stort indtryk på dem.

General Löwenhielm fortæller historien om gæsterne og maden, som Babette frembringer og serverer for dem.

Vi forstår den magi og bevægelse måltidet og de dejlige vine frembringer – hvor sindene røres og uvenner bliver venner igen.

Karen Blixen holdt selv meget af at servere dejlige måltider for sine gæster. Hun vidste, hvordan et godt selskab med dejlig mad og vin kunne løfte sindet og skabe en dejlig stemning. /lj

Udflugt til Dunkers Kulturhus i Helsingborg

Tirsdag den 10. september var vi en gruppe NORDEN-venner på udflugt til Helsingborg og Dunkers Kulturhus

Dunkers Kulturhus ligger mellem Strandpromenaden og Kungsgatan og er en smuk, hvid og meget karakteristisk bygning med sin buede gavl. Her er udstillingslokaler, foredrags- og koncertsal og restaurant.

Her er i efteråret kan man se hele 5 udstillinger. Den største er en byhistorisk udstilling over flere sale. Den fortæller byens historie fra oldtid til nutid. Med fotos, fotostater, tekst og museumsgenstande fortælles bl.a. om Helsingborg under 2. Verdenskrig, herunder samarbejdet med modstandsfolk og hjælp til flygtninge.

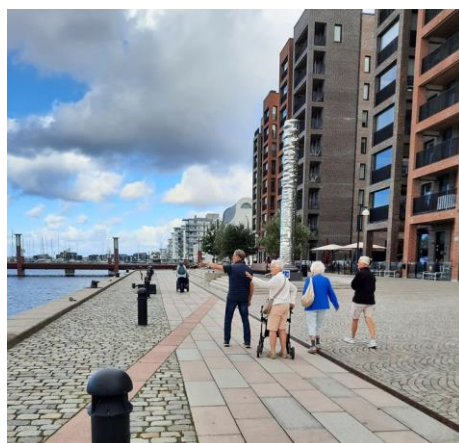

Foto t.h. Man kan læse og se fotos om den jødiske pige Jytte Cohen f. 1937, som med sin familie flygtede til Helsingborg.

Foto t.v. Man kan også se og læse om lærerinden Anna Lindhagen, der i 1910 blev første kvinde i Helsingborgs byråd.

Foto herunder: Hoffotografens fotos fra Helsingborg

Der er også en udstilling af kongelig hoffotograf Alfred B. Nilsons fotos fra Helsingborg og Sofiero årene i årene 1899-1912. Blandt de mange fine fotos er også et familiefoto af den kongelige familie med dronning Ingrid som spæd på skødet af sin mor.

Der er en udstilling om plastaffald i Indien og Filippinerne og en udstilling om De andre – en fotoudstilling om menneskets møde med dyr og natur af Julia Lindemalm.

En meget sjov og forunderlig udstilling er en installations- og fotoudstilling om insekter. Fotografen Javier Ruperez har været helt tæt på edderkopper og biller. F.eks. den røde snudebille, der lever på palmer, og som nok kan betegnes som et skadedyr, men som også er en fantastisk og forunderlig skabning.

Der var så meget at se på, at vi dårlig kunne nå, at fordybe os i det hele. Indtil 17. december er der gratis adgang til udstillingerne om tirsdagen. / lij

